

Majstrovstvá Slovenska v ovládaní záprahov

Karol Gál

V dňoch 2.—3. júla 1960 budú v Tatranskej Lomnici usporiadané majstrovstvá Slovenska v jazde na koni a pri tejto príležitosti budú po prvýkrát u nás vypísané aj majstrovstvá v drezúre záprahov. Jazdecká sekcia týmto svojím rozhodnutím sleduje tieto ciele.

1. Umožniť aktívnu účasť v športovom súťažení aj tým milovníkom koní, pracovníkom v poľnohospodárstve a chove koní, ktorí sa z nejakej príčiny nemôžu venovať jazde na koni.

2. Predvádzaním vzorného výcviku a vedenia záprahov pred verejnosťou propagovať zvýšenie úrovne zaobchádzania s potahom a tým aj zvýšenie ich výkonov a upotrebitelnosti.

3. Rozšírením činnosti jazdeckých oddielov o nový odbor — výcvik vo vedení záprahov a usporiadanie súťaží v tejto disciplíne — zainteresovať do činnosti jazdeckých oddielov záujemcov o tento odbor a tým získať nových členov z dedín a poľnohospodárskych závodov a takto umožniť prenikanie jazdeckých oddielov tam, kde sú najlepšie podmienky pre ich činnosť — do JRD, ŠM a chovných ústavov.

4. Veľkou mierou prispela k tomuto rozhodnutiu aj snaha po spresnení programu jazdeckých podnikov a propagácia nášho chovu koní. Očakávame totiž, že chovné ústavy nám predvedú nielen dokonalé ukážky pohoničského umenia, ale aj kone predvedených záprahov budú výstavnými exemplármi konských rás chovaných v jednotlivých ústavoch. Takto sa stanú súťaže záprahov veľmi názornou chovateľskou osvetou a zároveň účinnou propagáciou úrovne nášho chovu koní.

V tomto roku budú vypísané súťaže pre dvoj- a štvorzáprahy. Pretože štvorzáprahy ostanú pravdepodobne doménu chovných ústavov a poľnohospodárskych závodov s väčším chovom koní kde je predpoklad, že účastníci majú absolvovaný odborný výcvik a majú k dispozícii nielen odborných poradcov, ale aj literatúru, pojednávajúcu o výcviku a vedení záprahov, sústredíme sa preto len na techniku vedenia dvojzáprahu.

V krajoch so svojráznym chovom koní vznikli behom času zvláštne, miestnymi pomermi odôvodnené, typické spôsoby záprahov, ktoré sa uplatňovali i v okolitých krajinách. V Európe to boli tri rôzne typy záprahov a to: ruský, uhorský a anglický typ.

Podľa toho, ktorý z týchto spôsobov používame, hovoríme o štýle. Čistý štýl býva zachovaný len pri osobných vozidlách, v ťažkom ťahu sa uplatňujú vždy miestne potreby a čistota štýlu nie je dôležitá.

U nás sa stretávame v ľahkom záprahu s dvoma štýlmi a to anglickým (kočiarový chomútkový) a uhorský (poprsný) a to podľa toho, do akého vozidla kone zapriahame.

Uvedené postroje, ich súčiastky a správne používanie podrobne popísal s. E. Šulgán v článku „Nauka o postrojoch a postrojovanie koní“ uverejnenom v 1. a 2. č. roč. 1955 tohto časopisu. Ako doplnok spomenutého článku uvádzam, že chomútkový kočiarový postroj sa používa k reprezentačným účelom a patrí k nemu kočiarové pákové udidlá, náočnice sú zaoblené, oblúkový bič. Náojné remene môžu byť nahradené poníčkovanými refazami.

K športovým účelom používame kočiarové postroje poprsné. Udidlá sú tu krúžkové, náočnice hranaté, náojné remene kožené, bič obyčajný so sfahúnom.

Keď kladieme dôraz, aby záprah bol vkusný, súladný a štýlove správny, neznamená to, že súlad a štýl znamenajú všetko. I najstarostlivejšie vystrojený záprah nepekne pôsobí ak nie je správne, účelne a pekne vedený.

Pre pohoničov, ktorí nemali možnosť absolvovať odborný výcvik, uvedieme hlavné zásady predvádzania záprahov pred verejnosťou. Väčšina z uvedených zásad je platná i v normálnom používaní koní ak chceme prinajväčšom možnom ich šetrení dosiahnuť najväčší výkon. Ústroj pohoniča a pomocníka:

Zamestnanci chovných ústavov a št. majetkov používajú predpísanú rovnošatu (úplnú a nie košeľu s vyhrnutými rukávami), na osobných vozidlách aj kožené rukavice. Členovia JRD, alebo iné civilné osoby používajú oblek obvyklý v ich obci, na hlave klobúk.

Sed pohoniča a pomocníka na vozidle:

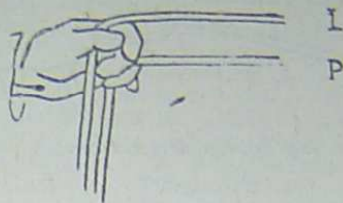
Pri nasadaní na vozidlo drží pohonič opraty v ľavej ruke tak vysoko, aby sa tieto nedotýkali chrbtov koní. Pohonič si sadne na pravú stranu sedadla (i keď ide sám). Pred sadnutím pretiahne si konce opraty medzi nohy dozadu a sadne na ne.

Na sedadle sedí pohonič pevne a rovno, vrchnú časť tela drží vzpriamene, hlavu v prirodzenej polohe. Predloktie v pravom uhle, lakťe ľahko priložené k telu. Päste s opratami drží pohonič v rovnakej výške vedľa seba a trochu posunuté dopredu, palce smerujú dovnútra. Telo a ruky nesmú byť strnuie, hlavne pri pohyboch oprát. Nohy má pohonič opreté o podnož, opätky pri sebe, kolena trochu otvorená.

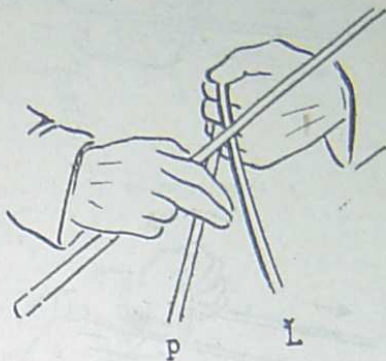
Pomocník, príp. pomocníci sedia rovnakým spôsobom ako pohonič, ruky dlanami položené na kolenách. Pri predvádzaní sa pozerajú rovno pred seba a nezabávajú sa. Pre pomocníkov je na niektorých osobných vozidlách vyhradené sedadlo. Ak je len jeden pomocník, sedí tento obyčajne vedľa pohoniča na ľavej strane.

Držanie oŕaží:

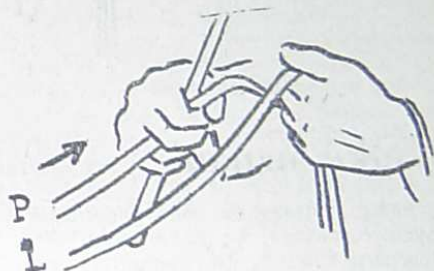
a) na osob. vozidlách (dvojzáprah, príp. jednozáprah):

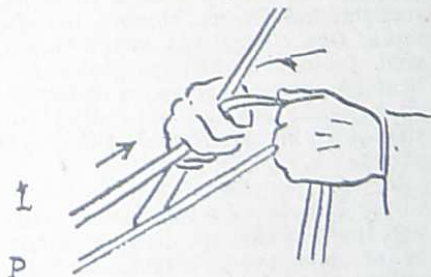
držanie oprát v ľavej ruke,

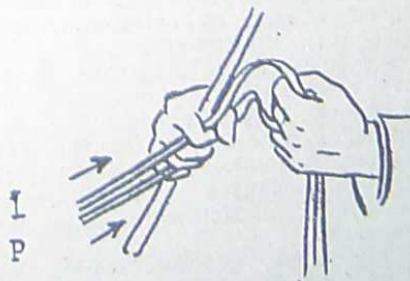
držanie oprát v oboch rukách

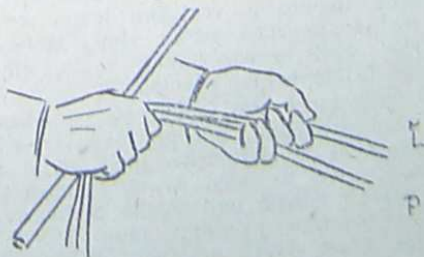
Obrat vpravo

Obrat vľavo

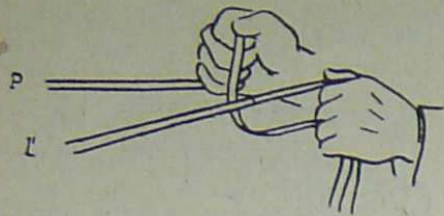

Zastavovanie

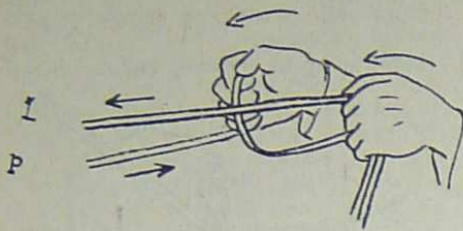

Zrovnanie oprát

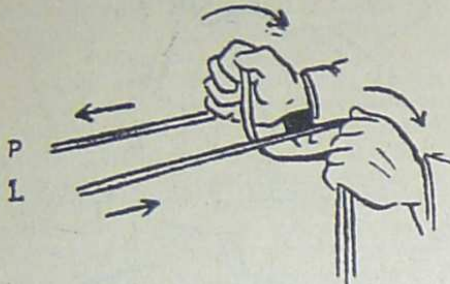

Iný spôsob držania oťaži

Obrat vpravo

Obrat vľavo

Riadenie dvojzáprahu pešky:
Ak je riadenie záprahu z voza znemožnené, alebo pre pohoniča nebezpečné, riadi sa záprah pešky. Pohonič ide po ľavej strane voza, podľa možnosti pri prednom kolese, pomocník ide tam, kde je brzda. Ak nemá pohonič pomocníka, ide na tej strane, kde je brzda. Opraty drží v obidvoch rukách medzi ukazováčkom a prostredným prstom, bič má v pravej ruke.

Riadenie záprahu:
Aby bolo dosiahnuté hladké vykročenie, treba kone napred zobrať, aby boli ľahko na udidlách, potom mľasknutím, alebo pomôckou-bičom, pri súčasnom ľahkom povolení oprát uvedieme záprah do pohybu (pri neistých koňoch šikmo dopredu). Ak chceme klus, mierne pritiahneme opraty a pomocou biča, alebo mľasknutia kone naklusáme. Účelné je meniť ruch, lebo tým vzpružíme chod koní a tieto sa stanú poddajnejšími a prídu lepšie na ruku.

Pri pohybe musí pohonič dbať, aby obidva kone ťahali rovnomerne. Pri obratoch treba ruch primerane skrátiť, v ostrých zatáčkach, alebo na šmykľavej pôde vedieme záprah krokom. Pri zastavení zadrží pohonič rovnomerne a znenáhla obidva kone a takto pozvoľna zastaví. Nápadné zdvihnutie konca oja dokazuje, že kone boli pri zastavovaní strhnuté. K cúvaniu prinúti pohonič kone

upotrebením tých istých pomôcok, ako pri zastavení, len v silnejšej miere. Cúvať sa musí vždy pomaly, prílišné ponáhľanie koní pri cúvaní je známkou, že opraty boli príliš silno pritiahnuté. Keď začnú kone cúvať, povolí pohonič trochu opraty. Cúvanie má byť prevedené plynule, bez prerušovania pohybu.

Pohonič používa pomôcku hlasom a bičom. Hlasom kone ukľudňujeme a napomínáme. Používame ho len keď je toho treba. Stále mľaskať a pokrikovať nie je ani účelné, ani slušné. Buďto to kone zbytočne rozčuľuje, alebo si to prestanú všimnúť.

Správne používanie biča nie je jednoduché. Pri voľnejších opratách pomôcka bičom kone poháňa, pri napnutých opratách kone vzpriamuje. Pri akomkoľvek použití biča musí ostať trup pohoniča v klude. Ak chceme upotrebiť bič, či už na pohnutie lenivejšieho koňa, alebo na potrestanie, švihneme ním koňa po pleci z vonkajšej strany tak, aby to druhý koň nezbadal. Časté používanie biča kone otupí. Bičom nepráskame a nešviháme, lebo by sme temperamentnejšieho koňa stále a zbytočne znepokojovali, kdežto pomalejší koň by si to nevšimol.

Na koniec si pamätajme, že oťaže sú na riadenie koní a nie na ich trestanie, alebo na ich poháňanie pomocou neustáleho trhania a mykania.

Veľké uznanie | Inž. Štefan Čulen

Päťsto víťazstiev na medzinárodných turnajoch, to je bilancia k 1. februáru 1960. F. Thiedemanna, predvlnajšieho majstra Európy. Z toho pripadá 142 prvých cien z medzinárodných kolbišť na konto jeho Meteora. Obe číslce nás naplňujú údivom. Je to nebyvalý, ba priam fantastický výkon. Ani sa nemožno diviť, že socha Meteora stojí pred holštýnskym ministerstvom pôdohospodárstva.

Meteor sa stal ďaleko najúspešnejším koňom všetkých čias a sotva bude kedy prekonaný. Je pojem, skoro by sa dalo povedať niečo ako národný idol. Denne dostáva balíky s cukrom, mrkvou, pečivom atď. Mnohé z nich sú adresované iba: „Meteorovi, Holštýnsko“.

Sedemnást rokov má tento turnajový veterán a ešte dnes stojí na krištáľovo čistých nohách. Nik ho nevidel s bandážami, koženými gemašami, nákolenicami a podobnými atribútmi všetkých ostatných skokanských koní. Meteor to všetko nepotrebuje.

Tento zlmy sa však objavili aj u tohto starého bojovníka prvé príznaky rokov. Začala ho trápiť dna. Proti tomuto je vraj len jedna medicína: nepraná ovčia vlna. Meteorovi ušili hrubú vlnenú vestu, aby mu hriala boľavé plecia.

Muž ktorý stál v tieni za Meteorovými úspechmi, mu ju pozorne pripravoval a starostlivo dbal dňom i nocou na to, aby si ju nestrhol. Málokto pozná najlepšieho Meteorovho priateľa v stajni Jána Thiedeho, muža ktorý má levi podiel na

úspechoch svojho zverenca a aj ostatných koňoch F. Thiedemanna.

Meteor a Ján Thiede precestovali spolu veľký kus sveta. Len tomuto poctivému ošetrovateľovi možno ďakovať, že sa Meteor udržal v tak skvelej forme. On sa mu prihováral a uspokojoval ho keď stál v dusných pivničných boxoch Madison Square Garden v New Yorku, zaliaty potom a ťažko dýchajúc, on mu dával osviežujúce kúpele keď páľava ohnivého španielskeho slnka ťažko doliehala na „Tlsthého“. On staval skušobné skoky na pracovisku, on bol vždy všade tam kde ho Meteor potreboval. 31. januára tohto roku dostalo sa tomuto skromnému a poctivému pracovníkovi uznanie pred celým svetom.

SSSR — veľký exportér koní

V rokoch 1951—1958 exportoval Sovietsky sväz 5.000 chovných žrebčov a kobýl elity a I. triedy a viac ako 15.000 úžitkových koní, v celkovej hodnote presahujúcej sumu 150.000.000 rubľov.

Hlavným odberateľom bola Kórejská ľudovodemokratická republika. Len behom minulého roku nakúpila táto krajina v SSSR viac ako 1000 chovných kobýl a 300 žrebčov donskej a Budonnyjho rasy, ktorými doplnili stavy svojich krajských žrebčínov. Tieto vynikajúce plemená mali už aj v minulosti veľký vplyv na kórejský zemský chov. Ďalším z hlavných importérov sovietskych chovných koní je Čínska ľudovode-

mokratická republika. V posledných piatich rokoch nakúpila zo Sovietskeho sväzu viac ako 2000 chovných žrebčov a kobýl a to ako jazdeckého, tak aj ťažného typu. Okrem toho, len za rok 1958 odkúpila ČEDR z SSSR viac ako 10.200 úžitkových koní.

Sovietsky sväz exportuje kone aj do iných ľudovodemokratických štátov a to hlavne dostihové a športové. V posledných rokoch vzrástol export sovietskych koní aj do kapitalistických krajín. Tu je veľký dopyt po orlovských klusákoch, po kábardinských koňoch a po Budonnyjho rase. Veľké nákupy urobili v poslednom čase afganistanskí kupci a Švédci.